

Sygn. XXV C 1085/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Anna Błażejczyk
Protokolant:	sekretarz sądowy Aleksandra Bartczak

po rozpoznaniu 25 listopada 2019 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy powództwa D. W.

przeciwko (...) Bank SA w W.

o stwierdzenie nieważności umowy ewentualnie ustalenie nieistnienia stosunku prawnego

1. odrzuca pozew w zakresie stwierdzenia nieważności umowy,
2. odrzuca pozew w zakresie nieistnienia zobowiązania do zapłaty ponad 8 500 000zł. (osiem milionów pięćset tysięcy złotych),
3. oddala powództwo w pozostałym zakresie,
4. zasądza od D. W. na rzecz (...) Bank SA w W. 14 417zł. (czternaście tysięcy czterysta siedemnaście złotych) za zastępstwo procesowe.

Sygn. akt XXV C 1085/16

UZASADNIENIE

D. W. wystąpił przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w W. z następującymi roszczeniami:

o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...) z 30 listopada 2007 r. **ewentualnie** o:

- a. ustalenie, iż między powodem, a pozwanym, nie istnieje stosunek zobowiązaniowy, mający swoją podstawę w umowie kredytu hipotecznego nr (...) listopada 2007 r. i aneksów do tej umowy, z którego wynikałby obowiązek powoda do zapłaty na rzecz pozwanej kwoty kredytu większej niż 8 500 000,00 zł,
- b. ustalenie, iż między powodem, a pozwaną, nie istnieje stosunek zobowiązaniowy, mający swoją podstawę w umowie kredytu hipotecznego nr (...) z 30 listopada 2007 r. i aneksów do tej umowy, z którego wynikałby roszczenie pozwanej do wyliczenia raty kredytu powoda w oparciu o kurs sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującego u pozwanej,
- c. ustalenie, iż na podstawie kredytu hipotecznego nr (...) z 30 listopada 2007 r. i aneksów do tej umowy, pozwana ma względem powoda roszczenie o zapłatę odsetek umownych jedynie od kwot faktycznie wypłaconych powodowi, a nie od kwoty waloryzowanych umownie kursem franka szwajcarskiego,

Powód uzasadnił swój interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie zachodzącym między stronami stanem niepewności, co do kwestii istnienia zobowiązania powoda wobec pozwanego, spornym jest kwestia ważności umowy kredytu albo przynajmniej klauzul umownych odnoszących się do jego waloryzacji, między stronami sporną jest również kwestia skutków abuzywności zapisów umownych wprowadzających mechanizm waloryzacji. Po stronie powoda występuje niepewność co do prawa, która w wymiarze ekonomicznym przejawia się tym, że powód nie ma możliwości rozstrzygnięcia kwestii wysokości swoich zobowiązań wobec pozwanego.

(...) Bank S.A. w W. wniósł o oddalenie w całości powództwa.

Wskazał, iż po stronie powoda brak jest interesu prawnego do wytoczenia powództwa o ustalenie, bowiem powód wytoczył powództwo o zapłatę.

Sąd ustalił, co następuje:

6 listopada 2007 r. D. W. (dalej Kredytobiorca) wystąpił do (...) Bank S.A. w W. z wnioskiem o udzielenie kredytu 9 000 000 zł w PLN. W oświadczeniu o dochodach wskazał, iż jego miesięczne dochody wynoszą, w skali miesiąca, ok. 250 000 zł

(bezsporne; dowód: wniosek o udzielenie kredytu – k. 140-145; oświadczenie o dochodach – k. 146).

Powód na spotkania przychodził ze swoim doradcą, miał też spotkania z członkiem zarządu banku

(dowód zeznania świadka M. S., przesłuchanie powoda)

D. W. 30 listopada 2007 r. zawarł z (...) Bank S.A. w W. (dalej Kredytodawca lub Bank) umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF (dalej Umowa).

Na mocy tejże Umowy (§ 2) Bank udzielił Kredytobiorcy kredytu 8 500 000 zł indeksowanego kursem franka szwajcarskiego (dalej także jako CHF) na warunkach określonych w umowie oraz Regulaminie. Przeznaczeniem kredytu było:

- refinansowanie wydatków mieszkaniowych w wysokości 1 989 062,50 zł,
- zakup nieruchomości na rynku wtórnym w wysokości 6 510 937,50 zł.

Splata kredytu miała nastąpić w 360 miesięcznych ratach zgodnie z Harmonogramem Spłat, płatnych w złotych polskich na rachunek Kredytu. Metodę i terminy ustalania kursu wymiany walut (na podstawie którego wyliczane były raty spłaty i bieżące saldo zadłużenia) oraz warunki aktualizacji Harmonogramu Spłat określono w Regulaminie (§ 4). Oprocentowanie kredytu było zmienne, i na dzień sporządzenia Umowy wynosiło 6,46% w skali roku, na które składa się suma obowiązującej stawki referencyjnej 3M LIBOR dla CHF (która na dzień sporządzenia Umowy Kredytu wynosiła 2,71%) i stałej marży Banku wynoszącej 3,75% (docelowo po ustanowieniu zabezpieczenia hipotecznego 2,75%). Całkowity koszt kredytu, na dzień sporządzenia Umowy wynosił 20 201 262,70zł, („kwota nie uwzględniała ryzyka kursowego”). Ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona została od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania (§ 6).

(bezsporne; dowód: Umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF – k. 35-38,128-131).

W myśl Regulaminu (§ 8 – k. 133), przyjęte przez strony Umowy oprocentowanie zmienne, stanowiło sumę marży kredytowej i stawki referencyjnej dla danej waluty kredytu -LIBOR 3M dla CHF – dla kredytu udzielonego w PLN indeksowanego do CHF (tj. stopa procentowa rynku międzybankowego w L. w danej walucie dla danego okresu, wyrażona w stosunku rocznym, ustalona jako średnia z kwotowań banków – vide: § 2 pkt L – k. 132v).

Uruchomienie kredytu (lub jego transzy - § 11 ust. 7 – k. 135) następowało w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę wskazaną w Umowie wg kursu kupna danej waluty ustalonego przez Bank w aktualnej Tabeli Kursów (tj. tabela kursów kupna/sprzedaży walut (...) Banku S.A. obowiązująca o godzinie 9.30 w dniu, w którym następuje operacja – vide: § 2 pkt M – k. 132v). Kwotę raty spłaty obliczano według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty (§12 ust. 7 zd. 2 – k. 135) tj. tabeli kursów kupna/sprzedaży walut (...) Banku S.A. obowiązującej o godzinie 9.30 w dniu, w którym następuje operacja.

Kredyt został uruchomiony 6 grudnia 2007 r. wypłatą pięciu i pół transzy w wysokości 6 786 141,32 zł. Druga część VI transzy kredytu 1 173 598,65 zł została wypłacona Kredytobiorcy 31 stycznia 2008 r.

(dowód: wyciąg z rachunku bankowego – k. 237; harmonogram wypłaty transz do Umowy kredytu hipotecznego – k. 250).

D. W. w związku z zawarciem ww. Umowy złożył oświadczenie o zapoznaniu się z ryzykiem walutowym, symulacją spłaty przy przyjęciu wahań kursu franka szwajcarskiego na przestrzeni ostatnich 12 miesięcy. Kredytobiorca oświadczył, iż jest świadomy, iż uruchomienie kredytu i spłata rat kredytowych następuje wg kursu kupna i sprzedaży waluty obcej, do której denominowany jest kredyt. Akceptuje, iż w związku z tym miesięczne raty kredytu powiększane są o tzw. spread (różnicę pomiędzy kursem kupna i sprzedaży walut). Spread może być zmienny w zależności od warunków rynkowych i polityki Banku. Możliwe są odchylenia stosowanego przez (...) Bank S.A. kursu kupna i sprzedaży o odpowiednio 5% od kursu rynkowego wymiany walut.

Kredytobiorca oświadczył także, iż:

- przedstawiono mu ofertę kredytu hipotecznego w złotych polskich oraz że wybrał kredyt indeksowany kursem waluty obcej, będąc uprzednio poinformowany o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego indeksowanego kursem waluty obcej;
- jest świadomy faktu, że w przypadku kredytów indeksowanych kursem waluty obcej ponosi ryzyko kursowe, co oznacza, że zarówno rata kredytu, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty;
- jest świadomy, że wybierając zadłużenie w walucie obcej, aktualnie korzysta z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłaca miesięcznie niższą ratę kredytu, co wynika ze znaczącej różnicy w wysokości stawek referencyjnych, które są podstawą ustalenia oprocentowania kredytu.

(dowód: oświadczenie o ryzyku walutowym i ryzyku stopy procentowej do Umowy kredytu hipotecznego nr (...) – k. 137-137v).

D. W. ze środków uzyskanych z Umowy kredytu sfinansował 30 listopada 2007 r. kupno niezabudowanej nieruchomości położonej przy ul. (...) w W. o powierzchni 8 531,00 m² – dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy M. w W. prowadzi księgę wieczystą nr (...).

(dowód: umowy sprzedaży z 30 listopada 2007 r. – k. 147-174).

11 grudnia 2009 r. strony zawarły Aneks do Umowy kredytu hipotecznego nr (...). Strony w § 1 Aneksu oświadczyły, iż Bank udzielił Kredytobiorcy na podstawie Umowy kredytu indeksowanego do waluty CHF w kwocie 8 500 000 zł. Na dzień sporządzenia Aneksu saldo zadłużenia Kredytu wyrażone w walucie CHF wyniosło 3 986 648,41 CHF. Strony Aneksem zmieniły rodzaj kredytu z indeksowanego do waluty CHF na Kredyt walutowy w walucie CHF zachowując saldo Kredytu ustalone na dzień sporządzenia Aneksu. Na mocy Aneksu spłata wszelkich zobowiązań z tytułu Umowy dokonywana będzie w walucie CHF z rachunku kredytu. W dniu zapadalności raty Bank zarachuje środki znajdujące się na rachunku w PLN na spłatę Kredytu stosując do wyliczenia należnej raty wyrażonej w CHF średni kurs NBP z

godziny 12 z dnia wymagalności raty. Strony przyjęły, iż oprocentowanie kredytu jest zmienne i na dzień sporządzenia Aneksu wynosi 2,76% w skali roku, na które składa się suma obowiązującej stawki referencyjnej 3M LIBOR dla CHF i marży Banku, która wynosi 2,5%.

(bezsporne; dowód: Aneks do Umowy kredytu hipotecznego nr (...) – k. 138-139v).

Oprócz roszczeń zgłoszonych w niniejszej sprawie niniejszej sprawie powód wystąpił z roszczeniami, które ostatecznie zostały rozpoznane przez Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z 10 października 2018r, w sprawie XXV C 1514/15. Tym wyrokiem zostały rozpoznane roszczenia powoda: o zapłatę, o uznanie postanowień umowy za bezskuteczne, zapłatę ewentualnie o ustalenie istnienia stosunku prawnego do kwoty zobowiązania 8 500 000zł, ewentualnie o ustalenie nieważności umowy i nieważności aneksu do umowy.

Sąd zważył, co następuje:

Zdaniem sądu roszczenie powoda o ustalenie nieważności umowy i ustalenie że między stronami nie istnieje stosunek zobowiązaniowy z którego wynikałby obowiązek powoda do zapłaty na rzecz pozwanego kwoty kredytu większej niż 8 500 000zł. zostało już rozpoznane- nieprawomocny wyrok w sprawie XXV C 1514/15. Zgodnie z art.199§1 pkt. 2 k.p.c. sąd odrzuca pozew jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została prawomocnie osądzona.

Merytorycznie są zajął się dwoma ostatnimi roszczeniami ewentualnymi. Zdaniem sądu, powód, z uwagi na to, że wytoczył powództwo o zapłatę, nie ma interesu prawnego ustalenia treści stosunku prawnego łączącego go z pozwanym. Przystankowo ta kwestia została rozstrzygnięta przy ocenie żądania zapłaty. Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. jest przesłanką materialnoprawną, merytoryczną powództwa o ustalenie.

Nie istnieje legalna definicja pojęcia interesu prawnego. W piśmiennictwie i - przede wszystkim - w orzecznictwie utrwalili się poglądy, zgodnie z którym interes prawny rozumieć należy jako obiektywnie występującą potrzebę ochrony sfery prawnej powoda, którego prawa zostały lub mogą zostać zagrożone, bądź też co do istnienia lub treści których występuje stan niepewności. Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości wykorzystania powództwa o ustalenie jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną powoda. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia na tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa (zob. m.in. wyrok SN z 15 października 2002 r. II CKN 833/00, Lex nr 483288; wyrok SN z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, Lex nr 346213; wyrok SN z 02 lutego 2006 r. II CK 395/05, Lex nr 192028; wyrok SN z 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, Lex nr 1171285; wyrok SN z 05 września 2012 r., IV CSK 589/11, Lex nr 1232242).

Innymi słowy interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Postępowanie cywilne oparte jest bowiem na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Przyjmuje się istnienie interesu prawnego zawsze, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub gdy stronie nie stoi otworem droga procesu o świadczenie, a strona przeciwna kwestionuje jej prawo lub stosunek prawny (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 25 września 2013r., I ACa 773/13, Lex nr 1392106).

Przenosząc powyższe rozważania na kanwę niniejszej sprawy należy wskazać, iż wobec wystąpienia przez powoda z odrębnym roszczeniem o zapłatę w ramach którego sąd jest zobligowany przesądzić o abuzywności niektórych postanowień umownych i wpływie ewentualnej abuzywności postanowień umownych na całość łączącego strony stosunku prawnego powód nie posiada interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie.

Strony w dalszym ciągu łączy Umowa. Powód jako Kredytobiorca uiszcza na rzecz Kredytodawcy miesięczne raty kredytowe na warunkach określonych w Aneksie z 11 grudnia 2009 r. Powództwo o zapłatę obejmuje natomiast wyłącznie wniesione już przez powoda raty kredytowe, nie dotyczy kolejnych (przyszłych) zobowiązań okresowych,

które Kredytobiorca jest obowiązany uiścić na rzecz Banku. Trzeba powtórzyć, iż zasadniczym celem dla którego powód zdecydował się na wystąpienie o ochronę swych materialnoprawnych roszczeń do sądu, jest podważenie ważności przedmiotowej Umowy, a tym samym podstaw prawnych zarówno dla wniesionych już rat kredytowych jak i rat których termin wymagalności jeszcze nie nastąpił. Zważywszy na te wyjątkowe okoliczności, w celu ustalenia kwestii istnienia interesu prawnego po stronie powodowej do wystąpienia z omawianymi roszczeniami koniecznym jest uprzednie ustalenie skutków, które na łączący strony stosunek prawny wywrze ewentualny prawomocny wyrok sądowy w sprawie o zapłatę. Inaczej rzecz ujmując, należy się zastanowić czy wyrok w sprawie o zapłatę, definitywnie zakończy powstały między stronami Umowy spór.

Artykuł 365 § 1 k.p.c., z którego wynika moc wiążąca prawomocnego orzeczenia w stosunku do sądu i stron, nie reguluje wprost przedmiotowych granic mocy wiążącej orzeczenia, co wywołuje wątpliwości co do zakresu tego związania. Wyznaczając te granice należy mieć przede wszystkim na względzie, że wyrok jest rozstrzygnięciem o konkretnym przedmiocie procesu, którym jest określone świadczenie, jakie ma spełnić pozwany na rzecz powoda. Sentencją wyroku objęte jest rozstrzygnięcie o żądaniach stron (art. 325 k.p.c.), którego faktyczne i prawne podstawy zawiera uzasadnienie (art. 328 § 2 k.p.c.). Z mocy wiążącej wyroku o świadczenie korzysta jedynie rozstrzygnięcie, nie rozciąga się ona na kwestie pozostające poza sentencją, w tym ustalenia i oceny dotyczące stosunku prawnego stanowiącego podstawę żądania, o którym orzeczono. Moc wiążąca w zakresie ustanowionym w art. 365 k.p.c. odnosi się tylko do „skutku prawnego”, który stanowił przedmiot orzekania i nie oznacza związania sądu (i stron) ustaleniami zawartymi w uzasadnieniu orzeczenia.

Takie wąskie ujęcie zakresu mocy wiążącej prawomocnego wyroku przeważa w piśmiennictwie i dominuje w orzecznictwie. Stanowisko to można ująć syntetycznie w tezie, że wynikająca z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca wyroku dotyczy związania sentencją, a nie uzasadnieniem wyroku sądu, czyli przesłankami faktycznymi i prawnymi przyjętymi za jego podstawę, gdyż zakresem prawomocności materialnej jest objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia a nie jego przesłanki (por. orzeczenia SN: z 13 stycznia 2000 r. II CKN 655/98, Lex nr 51062; z 23 maja 2002 r. IV CKN 1073/00, LEX nr 55501; z 08 czerwca 2005 r. V CK 702/04, Lex nr 402284; z 03 października 2012 r. II CSK 312/12, Lex nr 1250563). Jednostkowe orzeczenia, w których przyjęto szerszy zakres związania, obrazują pewne wahania występujące przy wykładni art. 365 § 1 k.p.c., lecz pozostają na uboczu głównego, dominującego nurtu orzecznictwa (zob. m.in. wyrok SN z 19 października 2012 r. V CSK 485/11, Lex nr 1243099).

Na właściwe wyznaczenie granic mocy wiążącej wyroku wpływa też prawidłowe rozumienie pojęcia ustaleń i przyczyn „prejudycjalnych”. W każdym postępowaniu cywilnym występują kwestie wstępne, które sąd rozstrzyga samodzielnie. Nie każda kwestia wstępna ma rangę kwestii prejudycjalnej w innej sprawie, nawet pomiędzy tymi samymi stronami, i nie każda kwestia wcześniej rozstrzygnięta ma znaczenie prejudycjalne w późniejszym postępowaniu. Badanie „prejudycjalności” wymaga uwzględnienia specjalnej zależności wyrażającej się w tym, że zachodzi konieczność rozstrzygnięcia jednej sprawy (zagadnienia), aby można było rozstrzygnąć inną sprawę (zagadnienie) albo gdy od wyniku prawomocnie rozstrzygniętej sprawy zależy wynik innej sprawy. Prejudycjalność charakteryzuje się określonym stosunkiem zależności a jej konieczną cechą jest decydujące (przesądzające) znaczenie, jakie ma rozstrzygnięcie jednej kwestii dla rozstrzygnięcia kwestii wstępnej w innej sprawie. Zależność taka na kanwie niniejszego postępowania zachodzi między sprawą o ustalenie a sprawą o zapłatę (nie zaś odwrotnie). Kwestie będące przedmiotem niniejszego postępowania o ustalenie, stanowią element podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sprawy o zapłatę. Charakter tych relacji jest taki, że bez uprzedniego rozstrzygnięcia kwestii dotyczących abuzywności niektórych zapisów Umowy niemożliwe jest rozstrzygnięcie sprawy w toczącym się postępowaniu o zapłatę. Zdaniem sądu sprawa o zapłatę zakończy definitywnie spór powstały między Kredytobiorcą a Kredytodawcą, bowiem przestankowo sąd musi się zająć zapisami umowy jakie Kredytodawca wskazuje jako abuzywne. W przypadku kontynuowania Umowy, strony nie będą związane zapisami umowy które zostały uznane, w Umowie je łączącej, za abuzywne.

Zdaniem Sądu powód przez wytoczenie powództwa o świadczenie utracił interes prawny gdyż wyrok w sprawie o świadczenie usunie stan niepewności w zakresie wszelkich skutków prawnych, jakie wynikają lub mogą wyniknąć w przyszłości z Umowy. W tym miejscu należy zadać zasadnicze pytanie, a mianowicie jak przedstawia się dalszy byt

prawny kredytu indeksowanego po wyeliminowaniu z jego treści klauzul indeksacyjnych. Tę kwestię, w odniesieniu do kredytów indeksowanych, rozstrzygnął TSUE w wyroku z 3 października 2019r. w sprawie D. przeciwko Polsce.

O kosztach procesu sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik wyrażoną w art. 98 k.p.c. Powód uległ pozwanemu w całości, w związku z czym winien zwrócić pozwanemu poniesione przez niego koszty na które złożyła się opłata sądowa od dokumentu pełnomocnictwa 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego przez pełnomocnika będącego radcą prawnym wynoszące 14 400 zł. zgodnie z §2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r w sprawie opłat za czynności radców prawnych.